

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧІСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ.....	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ.....	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ.....	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ.....	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ.....	129
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ.....	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ.....	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛADOVA НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

5. Черней, Д. В., Бялик, В. Д. Труднощі та способи перекладу англомовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. С. 138–141. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33595> (дата звернення: 09.12.24).
6. Шуленок, О. С. Фразеологізми з компонентом-орнітономеном у сучасній українській мові: структурно-семантичні та етнолінгвістичні особливості. Дис. канд. філол. наук. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 250 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/46490> (дата звернення: 02.12.24)
7. Bally Ch. *Traité de stylistique française*. Paris, 1970. 125 p.
8. Etymonline. *Online Etymology Dictionary*. URL: <https://www.etymonline.com/> (Last accessed: 07.02.25).
9. Exploring the Origins of Idioms. Henry Ford Blog : веб-сайт. URL: <https://www.thehenryford.org/> (Last accessed: 15.02.25).
10. Oxford Dictionary of English Idioms (3rd ed.) / ed. J. Ayto. Oxford: OUP, 2006. 502 p.
11. The Free Dictionary. *Dictionary of English Phrases and Idiomatic Expressions*. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com/> (Last accessed: 12.02.25).
12. Wray, A. *Formulaic Language and the Lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 332 p.

*Стаття надійшла до редакції
128 жовтня 2025 р*

ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

УДК 37.043.2-056.2/.3:821

РОМАНУХА ЮЛІЯ,

спеціаліст вищої категорії, старший викладач кафедри української філології КЗВО
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

СКРИПНИК НАДІЯ,

кандидат філологічних наук, старший викладач, завідувач кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

КЛОЧКО ТЕТЯНА,

спеціаліст вищої категорії, магістр педагогічної освіти, викладач кафедри української
філології КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

РОСЛА ІРИНА,

магістрантка КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

***Анотація.** У статті проаналізовано поняття «інклюзивний простір художньої літератури» як новаторське для наукового та культурного середовища. Розкрито сутність та види інклюзивної літератури, яка орієнтована на формування позитивного сприйняття інвалідності та особистої різноманітності. Висвітлено основні напрями інклюзивної літератури та проаналізовано сучасні українські видання.*

***Ключові слова:** інклюзія, інклюзивна література, художня література, люди з інвалідністю, особливі освітні потреби, сучасна українська література, соціальна інтеграція, толерантність.*

В останні роки тема інклюзії в Україні стає набагато ближчою і зрозумілішою. Нарешті суспільство починає усвідомлювати: кожна людина повинна мати можливість повноцінно брати участь у житті соціуму, незалежно від будь-яких фізичних чи ментальних відмінностей. Хоча спершу увага була зосереджена на фізичних бар'єрах (пандуси, звукові сигнали), тепер до цього додається інформаційна відкритість, яка руйнує стереотипи й допомагає кожному зрозуміти інвалідність. Це якісно новий рівень інклюзії.

Згадки про це явище стали частішими у ХХ столітті на тлі активізації правозахисних рухів. Ці рухи заклали фундаментальне переконання: розвинене суспільство забезпечує реалізацію потенціалу кожної людини, незалежно від її групової ідентичності.

Інклюзія впевнено стає обов'язковою умовою існування сучасного демократичного суспільства. Пригадаємо, що інклюзія – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Тобто, іншими словами, за своєю сутністю інклюзія – це побудова комфортного сучасного суспільства з рівними можливостями для усіх громадян, незалежно від їхніх фізичних чи психологічних особливостей.

Прийняття законодавчих актів України щодо розвитку інклюзивної освіти, активне впровадження принципів інклюзивної освіти в українських закладах освіти, перші поразки та здобутки показали, що в інформаційній, культурній сферах українське суспільство потребує системної дослідницької та просвітницької діяльності на шляху до сприйняття інклюзії. Так, у червні 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердив операційний план заходів з її впровадження у 2024-2029 роках. Її

реалізація буде відбуватися на системному та всебічному рівні, охоплюючи всі ланки, від національного рівня до всіх закладів освіти.

Інклюзивна освіта – вже не новинка для України, але ще досі для багатьох здається чимось невідомим та часто незрозумілим. Важливою складовою інклюзивної освіти є інклюзивна література.

Інклюзивний простір художньої літератури... Який він?

Термін «інклюзивна література» є інноваційним для українського книжкового середовища. Використовуючи поняття «інклюзивна література», ми послуговуємося визначенням, яке запропонували в рамках однойменного просвітницького проєкту «Видавничий центр «12» та БО «Право на щастя».

Згідно з ним, «інклюзивна література (inclusive literature) – це література, орієнтована на формування позитивного сприйняття інвалідності та особистої різноманітності».

Які ж є види інклюзивної літератури?

Методична література – широкий спектр методичної літератури для вчителів, вихователів дитячих закладів, методистів і батьків дітей з особливостями розвитку. У книгах і брошурах читачі знайдуть опис специфічних розладів, що зустрічаються в дітей, і методичні рекомендації щодо роботи із цим контингентом. Батьки можуть тут ознайомитися із сучасними педагогічними технологіями інклюзивної освіти, законодавчими документами, особливостями програми Нової Української школи і отримати корисні поради.

Художня інклюзивна література – ця категорія літератури представлена художніми творами авторів на тему: «Дитина пізнає світ і себе». Ці книги стануть незамінними помічниками батькам, які виховують дітей з особливими потребами, а також для батьків дітей без особливостей розвитку. Історії

написані від імені дітей, які некомфортно почувалися в цьому світі, не приймали себе через особливості розвитку або обмежені фізичні можливості. Завдяки героям цих книг дитина навчається приймати себе та відчувати смак до життя.

Інклюзивна література також об'єднує такі напрями: література, яка розповідає про осіб з інвалідністю, формуючи в читачів позитивне сприйняття стану таких людей (книги, які фокусують інтерес читача на загальнолюдських якостях та можливостях літературних героїв з інвалідністю; які покликані зробити спілкування з такими людьми цікавим та комфортним); література, яка спрямована на сприйняття особистої різноманітності; література для дітей з особливими освітніми потребами (книги шрифтом Брайля, з використанням піктограм, тактильні, книги-картинки та ін.).

Значення творів на тему інклюзії в Україні важко переоцінити, адже вони культивують у суспільстві глибше розуміння та повагу до осіб з особливими освітніми потребами. Завдяки цьому впливу створюється толерантне середовище, головною метою якого є забезпечення можливості для кожної людини реалізувати свій потенціал і почуватися справжнім членом спільноти.

Актуальним на сьогодні є питання художнього інклюзивного простору в сучасній літературі.

У 2019 році відбулася презентація потужних українських інклюзивних книг видавничого центру «12» – «Пригоди Даші й Тіні» (Вікторія Надикто), «Тридцять перший меридіан» (Євгенія Пірог).

У 2020 році побачив світ підручник «Література та ІІ інклюзія», підготовлений О. Деркачовою та С. Ушневич, де розглядаються різноманітні приклади художніх інклюзивних творів українських та зарубіжних авторів. Розширення меж практичного використання інклюзивної

літератури у просвітницькій діяльності сприяє зростанню зацікавленості вітчизняних науковців у цій темі.

Варта уваги серія збірок інклюзивних оповідань «Тетта інклюзія 2018, 2019, 2020». Це унікальний інструмент суспільної комунікації, вакцина порозуміння та сприйняття, інструмент формування позитивного ставлення до людей з інвалідністю в українському суспільстві. Оповідання цих збірок абсолютно різні за літературним відтворенням, але вони об'єднані любов'ю, спрагою до життя, силою людського характеру та волі. Зокрема, до збірки «Тетта інклюзія 2018» увійшли вісім творів переможців та фіналістів Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» у категорії спецвідзнаки «Інклюзивні оповідання «Тетта інклюзія».

До збірки «Тетта інклюзія 2019» увійшли вісім оповідань, об'єднані любов'ю, спрагою до життя, силою людського характеру та волі. Це передусім твори про те, що всі ми (незалежно від віку, статі, національності, походження, кольору шкіри, зовнішнього вигляду, фізичної й розумової активності) потребуємо розуміння, сприйняття й поваги. У збірці «Тетта інклюзія 2020» – дванадцять унікальних історій. Усі вони про любов, про те як по-різному ми її собі уявляємо та проявляємо. Сила духу та жага до життя попри всі труднощі та життєві обставини – ось що у фокусі всіх оповідань.

Автори збірок – люди різного віку, з різних регіонів України, з різними літературними підходами та досвідом. Герої цих історій – люди з інвалідністю, з певним досвідом людського несприйняття, не є духовно слабкими та обмеженими. Усі вони намагаються бути соціально активними та щасливими. У цьому і є основна мета інклюзії – повноцінне життя для усіх, без обмежень через фізичний стан або персональне різноманіття.

Твори з цих збірок можна розглядати на заняттях з позакласного читання в закладах освіти, і не тільки. Вони можуть стати основою проведення виховних годин та тематичних зустрічей.

Яскравим доповненням цієї роботи можуть бути книги про особливих дітей, видатних дітей та дорослих з певними порушеннями, які допомагають краще зрозуміти саму людини чи порушення. А ще такі книги можуть стати неймовірним джерелом натхнення. «Історії про видатних людей із дислексією» – це збірка оповідей про людей, які досягли значних, навіть видатних, успіхів у своєму житті. І все це не зважаючи на дислексію (порушення писемного мовлення та читання). Історії життя Леонардо да Вінчі, Тома Круза чи Джона Леннона дозволять подолати будь-який страх перед дислексією і зневіру в собі.

З кожним роком з'являється все більше методичної літератури для вчителів, асистентів вчителя, вихователів та батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Протягом багатьох століть суспільство замовчувало теми хвороб, інвалідності та нетипових гендерних проявів, оскільки вони не вписувалися у прийнятий стандарт «норми» і майже не висвітлювалися в художніх творах. На щастя, інклюзія змінила цю парадигму і проникла в літературу. Завдяки цьому героями книг все частіше стають особи, чий діагноз не перешкоджають їм вести повноцінне життя і мати значущий досвід.

Термін «інклюзивна література» є новаторським для української науки. Це актуальне, динамічне та дискусійне поняття, яке перебуває на стадії формування змісту та детального вивчення. Попри недостатній рівень наукового дослідження, цей термін вже активно застосовується на практиці літераторами, видавцями, бібліотекарями та культурними діячами. Це переконливо доводить високий потенціал теми інклюзії в художній літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гайдіна О. Г., Халамейдик В. О. Питання інклюзії в художньому просторі: мотивація до читання та сприйняття. *Обрії (Scientific horizons)*. 2023. Т. 36, № 9. С. 193–198.
2. Головань Л. П. Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами. *Бористен. Дніпро*, 2012. №10. С. 14-17.
3. Зайцева О. В. Інклюзивна освіта: основи, теорія і практика : монографія. Київ : Освіта, 2022. 350 с.
4. Про інклюзивність у літературі: чи завжди це про «особливих» героїв? Читомо. URL: <https://chytomo.com/pro-inkliuzyvnist-u-literaturi/> (дата звернення: 03.10.2025).
5. Хмеловська І. А. Інклюзивна література: (с)прийняття Іншого : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2021. 100 с.

*Стаття надійшла до редакції
25 жовтня 2025 р*